

टयाउ

१. तब दिइएको प्रश्नहरूको सही उत्तरमा ठिक चिह्न (✓) लगाउनुहोस् :

क) टयाउलाई मृत्तोजीवी जन्तुको कारण कुन हो ?

→ यसले आफ्नो खाना आफैं बनाउन सक्दैन ।

ख) टयाउमा पाइने मुख्य तत्व के-के हुन् ?

→ खनिज, भिटामिन, प्रोटीन

ग) कुन टयाउलाई क्यान्सर रोगका उपचारका लागि औषधी बनाइन्छ ?

→ रातो टयाउ

घ) हाइमेन्टियममा जसको स्टेन्डल कोषलाई के भनिन्छ ?

→ पाराफासिस

ड) बैसिडियोक्पोर कदा पढ्छ ?

→ हाइमेन्टियम

२. कारण दिनुहोस् :

क) टयाउलाई मृत्तोजीवी भनिन्छ ।

→ टयाउले आफ्नो खाना आफैं बनाउन सक्दैन । यिनीहरूलाई सडेगलेका पिसो ठाँउमा पाइन्छ ।

ख) मानिसका लागि टयाउ फाइदाजनक र हानिकारक दुवै हुन्छन् ।

→ च्याउमा मानिसको शारिरलाई चाडिने प्रोत्साहित गर्न, खानेकाना पदार्थहरू पाउँछ भने जङ्गलमा पाउने च्याउहरू मा पिसालु श्लेषधी मानिसको ज्यान समेत लिने हुन्छ । त्यसैले मानिसका लागि च्याउ पाइदाजतक र हानिकारक हुने हुन्छ ।

ग) उच्च रक्तचाप, मधुमेह, मुटु रोग भएका मानिसलाई च्याउ सेवनमा प्रोत्साहन गरिन्छ ।

→ च्याउको नियमित सेवनले यि रोगहरू सँग प्रतिरोध गर्ने क्षमता विकास हुन्छ । त्यसै गरी रातो च्याउबाट विभिन्न श्लेषधी अस्त्रे : Concord, Sunchina उत्पादन गरिस्को दू, लुन, डम, मधुमेह, क्यान्सर, पाइल्स र घाटीसम्बन्धी रोगहरूका लागि उपयोगी मानिन्छ । त्यसैले उच्च रक्तचाप, मधुमेह, मुटु रोग भएका मानिसलाई च्याउ सेवनमा प्रोत्साहन गरिन्छ ।

घ) जङ्गली च्याउ प्रयोग गर्न सावधानी अपनाउनुपर्दछ ।

→ जङ्गली च्याउहरूमा विषालु च्याउहरू पनि हुन्छन् । लुन दुट्याउन गाहो हुन्छ । जङ्गली च्याउलाई कुन खात योग्य र कुन दिन दुट्याउन कठिन हाँदामीले चिनेको वा खात योग्य हु कुन दिन दुट्याउन कठिन हाँदामीले चिनेको वा खात योग्य प्रमाणित गरेको च्याउहरू

मात्र खाणुपर्दे । दामीले खुन पनि च्याउ
खायौं भने दामो ज्यान पनि जानसक्छ ।
त्यसैले अङ्गली च्याउ प्रयोग गर्न
सावधानी अपनाउनुपर्दछ ।

3. फुस्क बुट्याउनु होस् :

क) खाने च्याउ र विषालु च्याउ

→ खाने च्याउ	विषालु च्याउ
• स्वास्थ्यको लागि राम्रो मानिन्छ ।	• स्वास्थ्यको लागि हानिकारक मानिन्छ ।
• च्याउ काट्दा दागहरू देखिदैन ।	• च्याउ काट्दा हरियो वा बैजती दाग देखिन्छ ।

ख) प्राथमिक र द्वितीय माइसोलेयम

प्राथमिक माइसोलेयम	द्वितीय माइसोलेयम
• यो विजाणु उमुपदि बन्छ ।	• यो विपरित स्टेनको दुई प्राथमिक माइसोलेयम संयोजन रूपमा उमुपदि बन्छ ।
• प्रत्येक कोषमा एक वटा न्युक्लियस हुन्छ ।	• प्रत्येक कोषमा दुई वटा न्युक्लियसहरू हुन्छन् ।

ग) पाराफाइसिस (paraphysis) र बैसिथेडिस (basidium)

पाराफाडीस	बेलियडिम
पाराफाडीस कोषवाट जयाँ बिलवा उत्पादन हुन्छ।	बेलियडिम कोषवाट जयाँ बिलवा उत्पादन हुन्छ।
दुईआका काम गर्छन्।	प्रजननको काम गर्छन्।
फिलामेन्ट आकारका हुन्छन्।	कल्व आकारका हुन्छन्।
यिनीहरूको दुपामा टाइमेन्टियमलाई लेा दिने पिग्मेन्टहरू हुन्छन्।	यिनीहरूको दुपामा सीजाबुधहरू हुन्छन्।

8. तलका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् :

क) ट्याडमा पाइने पौष्टिक तत्वको नाम लेख्नुहोस् ।

→ ट्याडमा मिथामिन, प्रोटीन, फाइबर तथा खनिज लगायतका तत्वहरू पाइन्छन् ।

ख) ट्याडको औषधीय महत्वको वर्णन गर्नुहोस् :

→ ट्याडको विथामिन स्रोत जलीन मधुमेह, उच्च रक्तचाप, क्यान्सरलगायतका घुम्न रोगहरूसँग प्रतिरोध गर्ने क्षमता विकास हुन्छ । त्यसै गरी यो ट्याडबाट विभिन्न औषधी उत्पादन गरिन्छ । यी औषधीहरू का, मधुमेह प्र्यान्स, पाइलस र ट्रायीसिम्बन्धी रोगहरूका लागि उपयोगी मानिन्छ । त्यसै ट्याडको औषधी महत्व छ ।

ख) मानव स्वास्थ्य तथा आयुआर्जनका लागि ट्याड महत्वपूर्ण मानिन्छ तर्कसहित लेख्नुहोस् ।

→ व्याजना मिथामिन, प्रोस्टिन, फाइबर तथा खनिज-
लगायत का तटवधक पाइइडन । यद्यके मिथामिन
हैवन गर्नु उच्च रक्तचाप, मृदुरोग, चिनीरोग
जस्ता विभिन्न रोगका जोगीहरुलाई फाइदा
जनक हुन्छ । व्याजको काग उच्च रहेकोले
व्याज खेती गरेर राम्रो आयआर्जन गर्न
सकिन्छ ।

घ) साधारण प्रविधिबाट घरमै व्याजको खेती
सुखी गरिन्छ ? छोटकरीमा वर्णन गर्नुहोस् ।
→ साधारण प्रविधिबाट घरमै व्याजको खेती
निम्नलिखित विधि अपनाउन सकिन्छ ।

1. राम्रो गुणवत्तीय पराल लुकाउन गर्नु र
यसलाई ५ देखि २ इन्चसम्मको माथिलो टुक्रा
बनाउनु ।
2. परालको माथिलो टुक्रा लाई पानीमा राखी करिब
15-20 मिनेट राम्ररी डुबाल्नु ।
3. डुमालेको पराललाई राम्ररी सुरक्षा बनाउनु
र करिब एक दिनपछि दुबन सुरक्षा
परालको कुनालाई प्लास्टिकको थैलीमा
मिलाएर राख्नु ।
4. परालको टुक्राहरूलाई प्लास्टिकको थैलीमा तह-
तह बनाई राख्नु र प्रत्येक तहमा व्याजको
बिउ हाल्नु ।
5. डेउटा प्लास्टिकको थैलीमा साधारणतया 5-6
तह बनाउनु र प्रत्येक तहको उचाइ 8-10
इन्च बनाउनु ।
6. परालको टुक्रालाई राम्ररी हालेर खाइने र
ह्यलमा 10-12 इन्च जति पाल बनाउनु ।
7. प्लास्टिकको थैलीलाई हान दिनासम्म
झट्याश कोठामा राख्नु, त्यसो गर्दा हान

दिनांक जलविक्रमिन्त मासिनो भुवा जहो
सेतो वस्तुले ढाकेको हुन्छ ।

8. प्लास्टिकको बोलागा तिनचार आटा प्याल
बनाउने र आवरणकता अनुसार पानी हुने ।

9. करिब 10 दिनपछि च्याउ डोको देखिन्छ । यस
बेला प्लास्टिकलाई केटेर निकालनुपर्छ । करिब
17 दिनपछि प्याल बनाएको ढाँडा च्याउ
इत्रन चाल्छ ।

10. करिब 25 दिनपछि च्याउ पचस्क हुन्छ र
अधलाई दिन सकिन्छ ।

(अ) च्याउजलय उत्पादनको सूची बनाउनुहोस् ।
→ च्याउजल बनाइसका सुकुटी, अचार, केचप,
सूप आदि च्याउजलय उत्पादन हुन ।

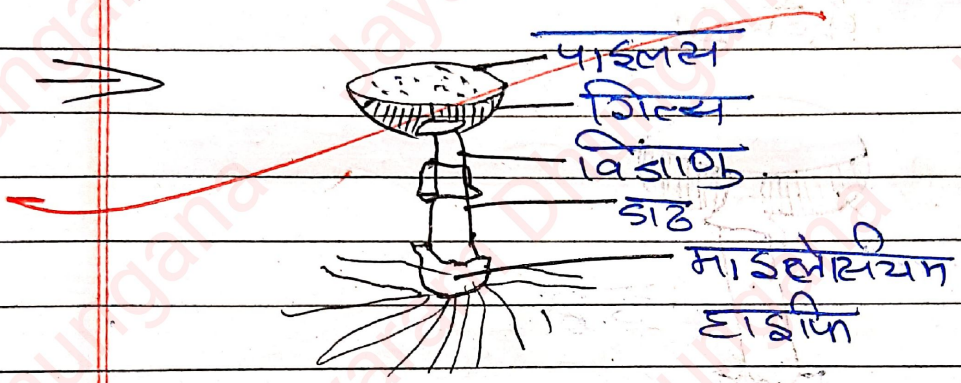
(ब) च्याउको सुकुटी बनाउने विधि वर्णन गर्नुहोस् ।
→ च्याउको सुकुटी बनाउने साधारण विधि
यस प्रकार रहेको छः

- च्याउ सफाई गर्न पखाल्ने ।
- धाना-साना टुक्रा पार्ने ।
- इम्लिरहेको पानीमा ढ्याउने ।
- च्याउलाई खुला घाम वा अर्गना वा आधुनिक
आकन प्रयोग गरी सुकाउने ।
- रामरी सुकेपछि हावा नछिने गरी प्याकिड गर्ने ।
- उक्त प्याकिड गरिएको च्याउलाई उपयुक्त ढाँडा
गोडारना गर्ने ।

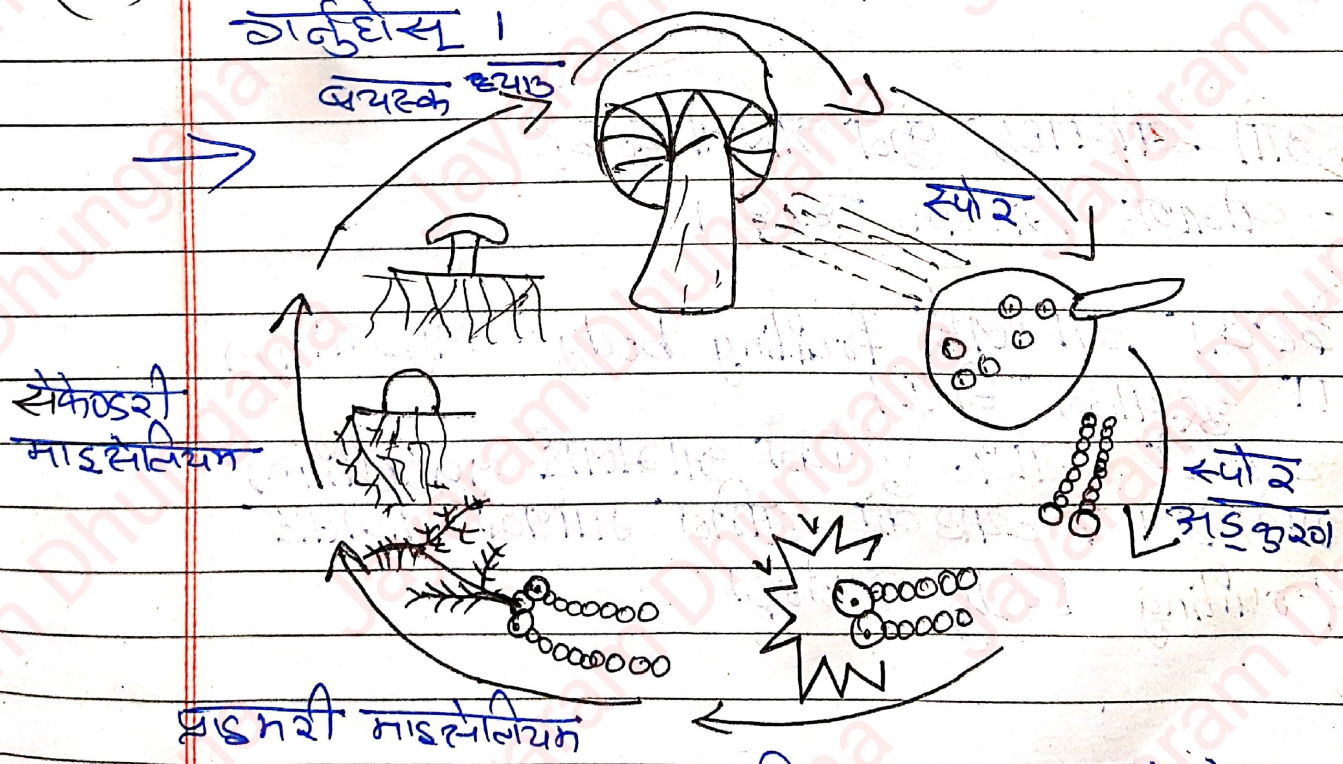
(क) विषालु च्याउका विशेषता के-2 हुन,
लेखनुहोस् ।
→ विषालु च्याउका विशेषता निम्न हुन ।
• रस हल्का खैरो हुन्छ ।

- गिल्लस (gills) हेलो हुन्छ ।
- काण्डमा हिडा (pore) हुन्छ ।
- कुनै पिपालु र्याउको काण्ड वा पाइलसको रू. नावो हुन्छ ।
- किरा नलागेको रू चिल्लो पाइलस हुन्छ ।
- कुनै पिपालु र्याउको पाइलस हल्का चिप्या पर्देलो रू छाउछु छाउछे ।

(अ) र्याउको चित्र बनाई यसका विभिन्न भागको नामकरण गर्नुहोस् ।

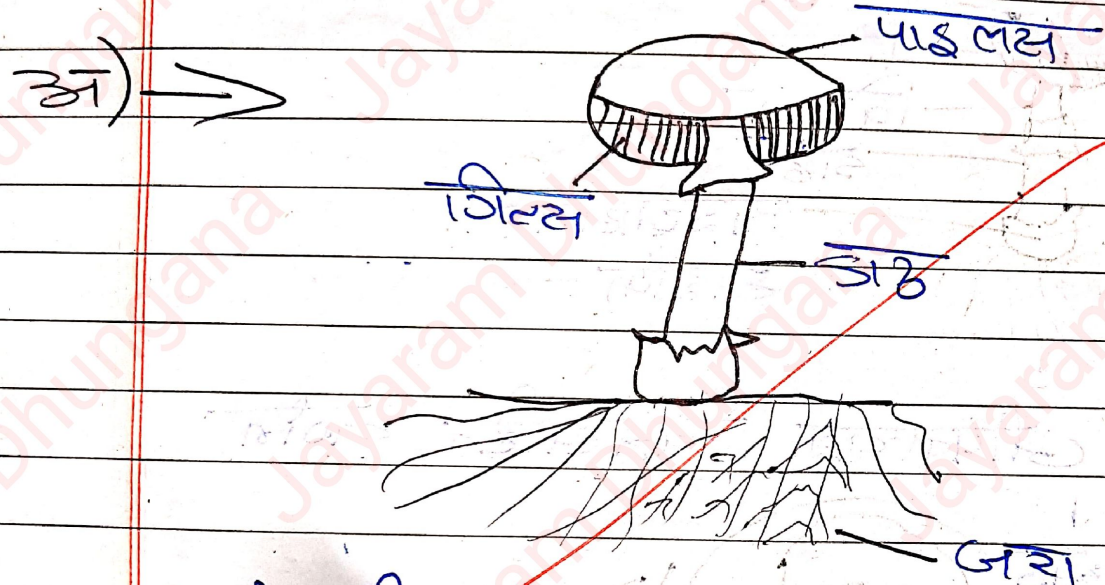
(ब) र्याउको जीवनायक चित्रलाई वर्णन गर्नुहोस् ।

र्याउको पाइलसको चित्री बागमा रहेको

सबसे बड़े आदमी तब हाइमेटियम
वैसिटियम ट्रेकोडरी माइसेलियम २ पाराफाइ-
लिस गरी दुई किस्मक केमर हुन्छन् ।
पाराफाइलिस टेरसल (sterile) हुन्छ ।
वैसिटियम दुईभोटा ह्याप्लोइड न्युक्लियस
हुन्छन् । ती ह्याप्लोइड न्युक्लियसहरू
संयोजन गरेर एक एउटा डिप्लोइड
न्युक्लियस बन्छ ।

ज) चित्र इवलोकन गरी सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् :

आ) ~~बीजाणु~~ कुन भागमा हुन्छ?
- बीजाणु गिर्लसमा हुन्छ ।

इ) किरका आगलाई fruiting body २ Mycelium मा बुझाउनु होस् ।
→ च्याको नमिन मुनिको आगलाई Mycelium भनिन्छ । २ च्याको नमिन माथिको आगलाई fruiting body भनिन्छ ।